

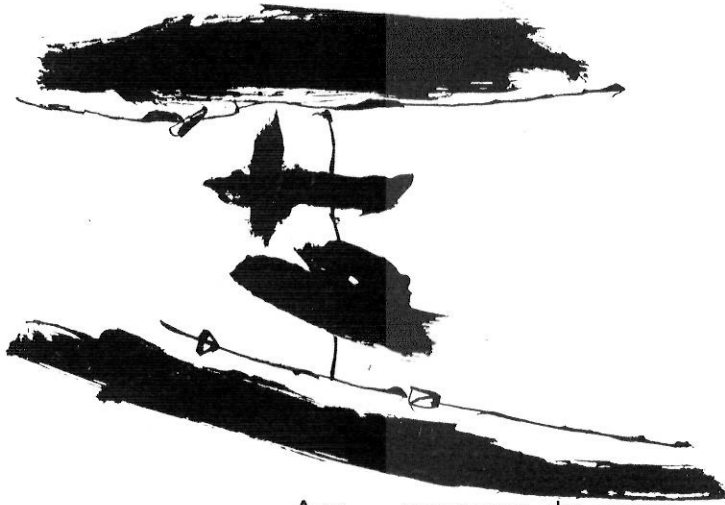
fulls de la Revista

núm. 1

PRESENTACIÓ , per Gabriel Planella	II
DE SI LA FILOSOFIA ÉS LITERATURA , per Josep-Maria Terricabras	III
EL LLATÍ, LES NOVEL·LES HISTÒRIQUES I EUROPA , per Mariàngela Vilallonga	VI
LLIBRES AL DIA , per Manuel Castaño	VII
UNA GENERACIÓ SENSE NOVEL·LA , per Pep Vila	VIII
CARTA NEGRA , per Sebastià Goday	VIII
COBLES I JAZZ , per Albert Arbós	IX
QUATRE POEMES , per Narcís Comadira	X
M'AGRADA QUE PLORIS , per Antoni Puigvert	XII

Aquesta edició de **fulls de la Revista** és il·lustrada per **Jordi Gispert**

entre els que creiem encara en Gutenberg, fa temps que sabem que l'hivern serà llarg. I per això, a moments, ens acostem i pensem plegats.

Ara —començ de març—, tot i que l'aire ja s'ha fet dolç com una magrana ensucrada i la llum pren el daurat del vi blanc envellit a l'Empordà; ara, tot i que la llum i l'aire ja allarguen el dia i també la mà a l'estació més clara, us presentem, des de Girona, uns fulls: els de la Revista de Girona. Els Fulls de la Revista no volen ser "el mitjà d'un cenacle, ni tampoc una proposta autoritària", que deia Foix quan un dia en presentava uns altres, sinó un plec obert als creadors, als crítics de les arts i als pensadors, gironins i no gironins; un espai de gèneres creatius, d'idees i de pensament que omplin el buit que hi ha en tot grup humà conscient del valor de la paraula. Els Fulls de la Revista no són el resultat d'un esclat d'entusiasme: abans el fruit d'un plantejament llarg i sospesat, inspirat pel que ja fou la Revista a l'època de la Renaixença i que ara teniu a les mans, emmarcant-los: un òrgan d'expressió, entre d'altres coses, literària. La Revista de Girona, però, també emmarca aquests Fulls en un altre sentit: el de l'exigència; l'exigència d'una qualitat i d'una diversitat —*ex diversitate partium oritur perfectio orbis*—, i, doncs, d'una universitat. Al fil de l'esperit que acabem de ressenyar, diguem que aquests Fulls tenen una estructura senzilla: vuit pàgines de passeig pel pensament i per la crítica, i vuit més per la prosa i per la poesia; a cada número hi haurà un Pintor convidat que els il·lustrarà. Diguem, també, que a més de sortir parentitzats, apareixeran semestralment, ara com ara. I ja per acabar, que el grup que els porta, persones que formen un consell a part del de redacció de la Revista de Girona, esperen, sobretot, aplegar lectors d'aquí i d'allà en nom de l'interès per les lletres i per les arts, per sostreure'ns, tots plegats, al buit de les sovint buides imatges que a l'hivern ens porten.

DE SI LA FILOSOFIA ÉS LITERATURA

Josep-Maria Terricabras

1 Recordo bé el títol d'aquelles conferències de filosofia: "Raons últimes de l'avoriment, obscuritat i irrellevància de la reflexió filosòfica". La sala es va omplir cada dia amb gent de molt diversa procedència que seguien les explicacions amb un enorme interès: no només estudiants —sobretot de matemàtiques—, sinó també homes de negocis, gent de la tercera edat, mestres en període de reciclatge, alguna monja, regidors de cultura i, fins i tot, un parell de periodistes. Segurament les cartes al director i les preguntes dels radioïdors van aconseguir que els diaris i les emissores locals es fessin ressò de les conferències. Els articulistes erudits també es van pronunciar sobre el tema. I els directors, amb les seves editorials, no van cloure el debat, sinó que —cosa ben previsible— van acabar d'atiar el foc.

Tot i que la discussió es va diversificar de mala manera, alguns aspectes van provocar més interès i passió que altres. Per exemple: a) si la filosofia avorrida és o no essencialment abstracta, i/o si la filosofia abstracta és o no essencialment irrellevant; b) implicacions socio-pedagògiques i ètico-polítiques de la reflexió filosòfica, quan aquesta és abstracta, quan és obscura, o quan és totes dues coses; c) sobre la fi immediata de la filosofia i el repartiment de la seva herència: paper que hi juguen les ciències i la literatura.

2 Al cap d'uns mesos, els organitzadors de les primeres conferències van pensar que havia arribat el moment de fer un nou cicle que abordés algun dels punts centrals del debat. El tema ideal era, òbviament, el llenguatge. Van muntar, doncs, unes segones conferències, amb el títol genèric de "Condicionaments lingüístics del pensament filosòfic". Volien que els ponents, de fora, presentessin un ventall de problemàtica força ampli. Ho era. I feréstec. Heus ací la llista de les cinc ponències: "Fonaments d'una ontologia lingüística", "Per una fenomenologia psicolingüística", "El problema del llenguatge a Nicolau de Cusa", "Limitacions conceptuals de la llengua hopi" i "Arrels del llenguatge filosòfic ordinari: el cas català".

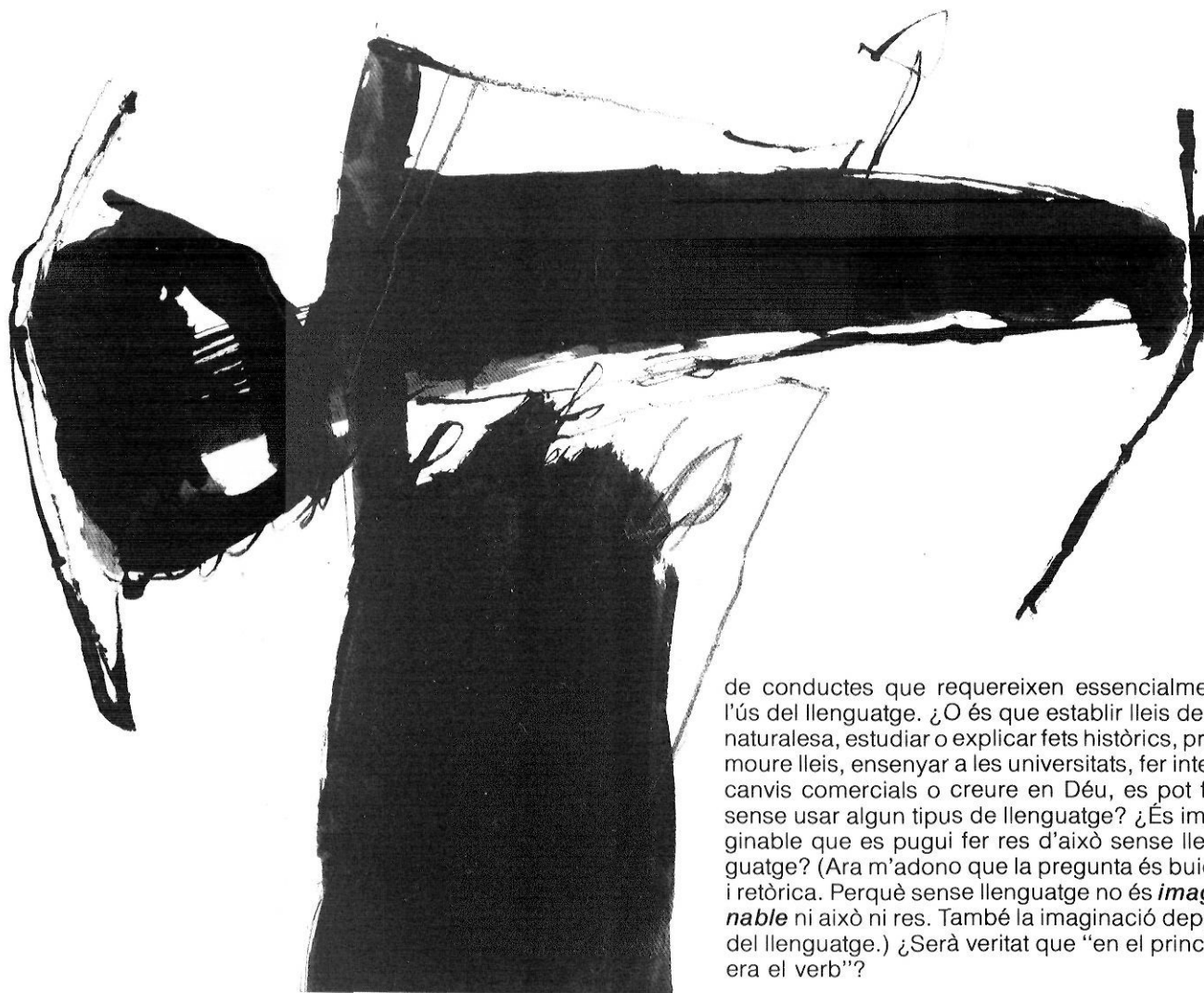
Sorprenentment, en els debats posteriors s'arribava, una i altra vegada, a un —pràctica-

ment únic— punt d'acord: Que l'interès pel llenguatge és *inevitable* en qualsevol filosofia. És ben clar, però, que aquell acord només era un miratge. Perquè, de fet, la "inevitabilitat" —unànime i vaga— s'entenia de maneres —inevitablement!— molt diverses, que anaven des de la simple afirmació que la filosofia no es pot fer sense (algun tipus de) llenguatge, fins a una defensa de la filosofia exclusivament com a "filosofia del llenguatge". D'aquests dos extrems, el primer em sembla que era verdader però trivial. El segon, en canvi, no era ni trivial ni verdader. Perquè la filosofia del llenguatge pròpiament dita estudia conceptes com els de sentit, significat o referència, o les relacions existents entre pensament i llenguatge, entre paraules, conceptes i coses, o diversos tipus d'expressions i situacions lingüístiques. La filosofia del llenguatge, doncs, ve a respondre la pregunta "què és el llenguatge?", que, per important que sigui, és una qüestió tan sectorial com preguntar "què és la història?", "què és la física?", o "què és la religió?".

3 Per tant, sembla clar que si es defensa un inevitable interès filosòfic pel llenguatge, no cal pas suposar —sinó al contrari— que només es pugui fer filosofia de llenguatge. Ara bé, l'acceptació d'aquesta inevitabilitat, ¿podia quedar-se en una simple declaració de principis, vaga i ineficaç? ¿No se'n podien treure conseqüències realment importants?

Perquè, si fos veritat, per exemple, no només que qualsevol filosofia s'ha d'interessar pel llenguatge, sinó també que tota filosofia és, ella mateixa, inevitablement lingüística, ¿no n'hauríem de concloure que la filosofia és inevitablement convencional? Però, ¿quines conseqüències tindria afirmar això? ¿Significaria, potser, acceptar que el *coneixement* o —fins i tot— la *veritat* són convencionals? Però, encara que ho acceptéssim, ¿estaríem igualment obligats a acceptar que els *objectes* del nostre coneixement (per exemple, la naturalesa, la història, la ment humana, Déu), són convencionals?

Ara s'apilonen un munt de problemes complicats. Per començar, no és pas ben clar què vol dir "objecte del coneixement", ni ho és que la naturalesa o Déu siguin igualment objectes del nostre coneixement, és a dir, que ho siguin en el

mateix sentit. Hi ha un altre punt que provoca perplexitat: sembla més fàcil d'acceptar el caràcter lingüístic i convencional del *pensament* —estretament lligat amb el llenguatge— que no pas el dels *coneixements*. O dit d'una altra manera: sembla com si els nostres pensaments poguessin ser subjectius, però que els nostres coneixements, en canvi, haurien de ser objectius. Potser és que els pensaments ens apareixen com unes realitats privades, interiors, és a dir, personals. I aleshores creiem, erròniament, que allò que és personal ja és subjectiu. Els coneixements, en canvi, ens apareixen públics, exteriors, és a dir, col·lectius, compartits. I aleshores creiem, també erròniament, que el que és col·lectiu ja és objectiu.

Ben mirat, però, no sembla pas que els criteris que utilitzem per distingir "subjectiu" d'"objectiu" coincideixin amb els que tenim per la distinció entre "públic" i "privat". A més, si els pensaments estan fets bàsicament de llenguatge, ¿no ho han d'estar també els coneixements que tenim de les realitats més diverses? Perquè encara que sigui veritat que els cossos, els fenòmens de la naturalesa, els fets històrics o les institucions no són pas realitats lingüístiques —no són fets de llenguatge, de paraules—, també és cert, tanmateix, que els coneixements que ens en formem —i que transformem i reformem sovint— són sempre expressats a través

de conductes que requereixen essencialment l'ús del llenguatge. ¿O és que establir lleis de la naturalesa, estudiar o explicar fets històrics, promoure lleis, ensenyar a les universitats, fer intercanvis comercials o creure en Déu, es pot fer sense usar algun tipus de llenguatge? ¿És imaginable que es pugui fer res d'això sense llenguatge? (Ara m'adono que la pregunta és buida i retòrica. Perquè sense llenguatge no és *imaginable* ni això ni res. També la imaginació depèn del llenguatge.) ¿Serà veritat que "en el principi era el verb"?

4 Així, doncs, els coneixements proporcionats per la filosofia o per la ciència no semblen pas menys convencionals que els coneixements que proporciona la literatura. Fins i tot potser en són més, de convencionals. Al cap i a la fi, la literatura parla de realitats que crea, projecta, inventa. Els seus són, bàsicament, móns possibles però compactes, que existeixen si ella els crea, i tal com ella els crea. En literatura no existeix la distinció filosòfica o científica entre intern i extern, subjectiu i objectiu. Tot és creació i, per tant, tot és —si es vol— intern o extern, subjectiu o objectiu. A qui avisa que simula, no li cal dissimular. El que la literatura diu és sempre veritat —és a dir, realitat—, tant si el lector s'ho creu, com si no —aquesta és una altra història. Veritat, coneixement, objectivitat, són conceptes que es troben més a casa en l'obra literària que en la producció filosòfica o científica, on sembla que hi viuen permanentment rellogats i amenaçats amb el desnonament.

5 ¿Com puc posar, però, la literatura com a model de coneixement? ¿Com puc dir que la filosofia —per definició, l'amor al saber— no és sino una *ancilla litterarum*? ¿No

hauria d'argumentar a l'inrevés? ¿No hauria de dir que, justament perquè els problemes i objectius de la literatura són tan diferents dels de les altres activitats humanes —i molt concretament dels de la filosofia—, la literatura no pot servir com a model de cap coneixement que no sigui el seu propi? ¿Com pot anar ben encaminat qui pensí que la gran diferència entre la filosofia i la literatura és que aquella té més pretensions, però no més possibilitats, que aquesta? Perquè, aleshores, l'única cosa que també la filosofia podria arribar a fer, seria crear mons possibles. És clar que, si això fos així, el valor —poc o molt— de la filosofia ja no dependria tampoc de la seva objectivitat o de la seva veritat, sinó de la seva capacitat per obrir els ulls a la gent, per despertar interessos, per crear realitats conceptuals noves. ¿I aquest no és un —petit o gran— valor literari? La filosofia, doncs, podria, o no podria, tenir valor com a literatura, però tindria el valor de la literatura. Ara bé: ¿és veritat tot això? (Ai, que si m'ho pregunto, ja no faig literatura, ja faig filosofia! ¿) no hi haurà manera de fer filosofia com si es fes literatura, sense que fer filosofia sigui fer literatura?

6 Una trivialitat inicial, aparentment ingènua, ha originat preguntes, problemes i perplexitats. La nit ja era avançada. I hi anava donant voltes sense poder dormir. (Hi ha pensaments que són increïblement semblants a sensacions: et vénen a la ment amb la mateixa força amb què se't poden presentar un color, una melòdia o una olor. O potser amb més força. No te'n pots desempallegar fàcilment. Duren hores i dies. Setmanes. O potser més temps. Així com hi ha vivències fortes que et corprenen, també hi ha pensaments forts que et capturen. Igual. O potser encara més...

7 Em vaig despertar sobresaltat. Havia somiat gaire estona? Però, ¿no podien ser les idees somiades tan bones —o tan dolentes— com les idees conscients? Podia la literatura ser com la filosofia? I no podia ser encara millor? Si no em bellugava gaire ni obria massa els ulls, podria reprendre el fil, tal com em venia a mà. Vaig agafar llapis i paper.

8 Sense llenguatge no hi ha filosofia... En el llenguatge es condensa la nostra visió del món, la nostra concepció de la realitat. És a dir, la realitat és vista a través del filtre del llenguatge. Un filtre gairebé màgic. Gràcies a ell, la realitat esdevé real per a nosaltres. Però no n'esdevé d'una sola manera, sinó de moltes. La realitat esdevé real i plural. El món s'organitza de

moltes maneres, és a dir, es desorganitza constantment. Gràcies al llenguatge es comuniquen fets i s'interpreten de mil maneres, es justifiquen i es condemnen. Amb el llenguatge s'espera i s'estima, s'ofèn i es somia. Es crea i es destrueix, amb el llenguatge, el llenguatge.

És el llenguatge que fa literatura. I filosofia. I tantes altres coses. Sempre crea mons diversos, carregats de possibilitats contradictòries i complementàries: la utilitat tècnica i el desinterès artístic dels mons manipulats; el càlcul matemàtic i l'atzar natural dels mons ordenats; les memòries constants i les interpretacions històriques de mons recuperats; la utopia, la programació, el cansament dels mons projectats; la fabulosa veritat i l'engany fabulós que possibiliten el món quotidià. Aquests —etcètera— són els mons que el llenguatge emmiralla, per fer-ne literatura. Però, és clar, també el mirall és llenguatge. Hi ha tants miralls com mons. I com literatures.

9 Però... i la filosofia? D'una banda sembla ella mateixa mirall, ja que *reflexiona* tots els mons possibles, és a dir, els *imagina* i hi *especula*. D'altra banda, però, sembla més aviat mirada, ja que *admira* i *revisa* tots els mons possibles —propis i aliens—, és a dir, els *intueix* i *inspecciona*. Potser és que la filosofia tant pot ser —no li ho prohibim— mirall com mirada; i ben sovint és mirall i mirada alhora. *Perquè especula i també inspecciona*. I potser la gran diferència entre aquestes dues formes de fer filosofia sigui que la primera —l'especulativa— és substantiva i imaginativa, perquè crea mons plens d'objectes —de substantius— filosòfics: explicacions, sentits, significats, finalitats. Deu ser aquesta filosofia ontològico-especulativa la que, inicialment, mostra un parentiu més estret amb la producció literària. Perquè l'altra forma de fer filosofia és interrogativa i analítica: examina els mons lingüístics creats per la literatura, les ciències o la mateixa filosofia, i vol analitzar els conceptes que s'hi usen, les relacions lògiques que s'hi estableixen, els implícits teòrics que s'hi amaguen, les imatges, comparacions i analogies que hi surten, els objectius que s'hi proclamen i les pretensions que es dissimulen. És, doncs, una filosofia basada en la circumspècció i els miraments. Com qui diu, és una filosofia gairebé adverbial. "Adverbial", perquè sempre acompanya —sempre mira— però no fa propostes substantives. Però, per això mateix, aquesta manera de fer filosofia només ho és "gairebé", d'adverbial, perquè no vol modificar ni matisar res. Així, doncs, no pretén ser substantiva, ni arriba a ser adverbial. Només vol explicitar continguts, il·luminar imatges, fer que els conceptes espessos esdevinguin transparents o, si més no, entenedors. Més que res, és circumstancial i, potser sí, terapèutica.

I ara em sobrevé un sentiment estrany, que

no sé lligar ben bé amb el d'abans. Ara em sembla com si aquesta segona filosofia fos més objectiva que la primera, tot i que alhora és menys literària. Però fa una estona —¿quanta?— ¿no pren precisament la literatura com a model d'un nou sentit de l'objectivitat? ¿Puc dir ara que aquesta segona filosofia és més objectiva que la primera perquè és menys objectual, o que és més conceptual perquè és menys ideològica, o més lingüística perquè és menys literària? ¿No valdria la pena potenciar aquest tipus de filosofar, que és sobretot circumstancial i que es concreta en l'examen i aclariment de conceptes? Això, però, ¿no podria representar també una gran pèrdua? ¿Per què limitar-se a mirar, a inspeccionar, quan es pot imaginar, especular? ¿Ens conformarem amb una filosofia de circumstàncies si en podem fer una de plenament substantiva, creativa, literària? És clar que, ben mirat, la circumspècció i l'anàlisi també poden ser ben creatives, poden portar una gran càrrega de substància filosòfica i literària...

¿Poden ser creatives, o bé ho *han de ser*, per força, si són ben fetes? Perquè, si hem dit que tota imatge del món sempre és llenguatge —sempre és literatura—, no pot pas ser que la mirada que examina la imatge sigui *ben diferent* de la imatge examinada. ¿Com pot ser que una mirada miri i compregui una imatge si no se la fa seva? La mirada, doncs, ¿no ha de tenir algun punt en comú amb l'objecte mirat? La mirada, ¿no ha de ser també, en part, mirall? Potser sí que la línia divisòria entre el mirall (la imatge creada) i la mirada (la visió analítica) no és pas ben clara. Ni ho deu ser, per tant, la frontera entre la filosofia literàriament substantiva i la lingüística circumstancial. Ben cert: tampoc l'anàlisi no té garantia. Si no s'hi va amb compte —com ara m'estava a punt de passar—, pot enfosquir les imatges en lloc d'aclarir-les. Potser fer filosofia sigui com anar adaptant contínuament l'objectiu fotogràfic a les noves distàncies constantment variables. I el filòsof estaria condemnat a no disposar mai d'una màquina automàtica.

Ara és quan ho veig clar: diversos objectius disposen de gèneres literaris diversos. La filosofia fa servir tots els gèneres literaris disponibles. Perquè els seus límits són els del llenguatge. Però el filòsof no explora el llenguatge, sinó els conceptes. I és que els seus objectius finals no són els de la literatura. ¿Mai? ¿No havíem dit que...?

10 Em vaig despertar sobresaltat. ¿Havia somiat gaire estona? Però, ¿no podien ser les idees somiades...? ¿Fins a quin punt la filosofia *havia de ser* diferent de la literatura? Si no em bellugava massa... podria reprendre... em venia a mà. Vaig agafar llapis i paper.

EL LLATÍ, LES NOVEL·LES HISTÒRIQUES I EUROPA

Mariàngela Vilallonga

Em pregunto amb sorpresa, tristesa, i també amb un deix de continguda indignació, quins deuen ser els solemnes designis que planen sobre les ments preclares dels dirigents ministerials del d'Educació, i els motius que els permeten dormir tranquils, mentre suprimeixen l'estudi obligatori de la llengua llatina en la formació bàsica dels adolescents, futurs universitaris, d'aquest país.

I aquesta supressió em causa més estranyesa encara quan contemplo en el panorama literari d'avui el considerable protagonisme que juguen les novel·les de temàtica històrica i ambientades en l'antiguitat clàssica o en l'Edat Mitjana. Només cal veure, com a mostra recent, que el darrer premi Planeta fou concedit a *En busca del Unicornio*, una novel·la ambientada a la baixa Edat Mitjana, i que el mateix premi deixava finalista una obra que situava la seva acció també en una època semblant.

A partir d'aquí, el meu argument, sofisma o no, segueix dues

vies diferents. D'una banda, la primera via ens porta a la constatació del fet que els protagonistes de les novel·les esmentades, i d'altres anteriors que ja aconseguiren gran fama i popularitat per la seva qualitat indiscutible, tenen com a segona llengua la llatina, a través de la qual s'encomanen a Déu, fan els seus testaments de guerra o segellen tractats de pau, per exemple.

D'altra banda, la segona via s'atura en l'evidència que els autors de les mateixes novel·les han tingut una formació clàssica, d'humanitats, que els ha permès en un moment com l'actual, especialment sensible envers aquest tipus de literatura, apaivagar la set de lectura històrica dels habitants de la darrerria del segle XX, només fent ús de les fonts en les quals s'havien format.

Qui podrà negar la mancança de les noves generacions, quan llegeixin aquells bells mots, *Animula uagula, blandula, / hospes comesque corporis, / quae nunc abibis in loca / pallidula, rigida, nudula, / nec, ut solis, dabis*

iocos..., atribuïts a l'emperador Hadrià, que serveixen a Marguerite Yourcenar per encapçalar les seves esplèndides i apòcrifes *Memòries d'Hadrià*? O qui podrà negar aquesta mancança de les futures generacions, si pretenen descriure una vida tan fascinant com la de Dom Adson de Melk, personatge central de la novel·la que segurament ha estat el *best-seller* d'aquesta dècada, *El nom de la rosa*, que el seu autor Umberto Eco acaba amb la frase *stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus*?

Fa ja quasi vint segles que l'home occidental s'ha anat formant ell mateix i la seva cultura sobre les arrels del món clàssic grec i sobretot llatí; perquè, doncs, ara hem de deixar de conèixer, ni que sigui tan lleugerament com es fa en l'actual pla d'estudis de batxillerat, la llengua que ha servit de lligam i de fonament a tots els pobles de la bella Europa? Ara que volem ser tan europeus i que desitgem prescindir de les fronteres que separen les terres del vell continent, que no per ser el més vell és el millor, però, si més no, és allò que els nostres avantpassats ens han llegat i nosaltres mateixos hem anat construint, ara, deia, menysprearem el *mos maiorum*?

LLIBRES AL DIA

Manuel Castaño

La millor definició que he obtingut de la postmodernitat que impera és aquesta: els postmoderns són els mateixos de sempre però amb ulleres fosques; o dit d'una forma més culta i entenedora: aquesta època es caracteritza per la sensació que ja està tot inventat i només ens queda redissenyar. Això tothom ho sap, i tot n'és ple; però, i els llibres? Semblen els mateixos de sempre; canvien els sistemes d'impressió, varien lleugerament els signes tipogràfics, i les coloraines de la portada reflecteixen variacions en el gust estètic, però essencialment un llibre editat als anys 20 és idèntic a un d'editat ara, o hauria de ser-ho, perquè s'observen símptomes preocupants de regressió. Fora d'algunes provatures avantguardistes de bibliòfil, l'edició es limita a anar fent segons la tradició heretada, i ningú no s'atreveix a innovar en cap aspecte; el resultat és que tots els llibres s'assemblen, mentre que, per exemple, les revistes competeixen per atreure l'atenció, amb formats agosarats, extraient més i més recursos de la imatge, posant en joc la sensualitat del paper, tot per seduir al primer cop d'ull. Però el llibre no sols està quedant enrera, no sols està perdent atractiu davant d'altres mercaderies culturals, sinó que moltes edicions contemporànies han perdut el mínim valor estètic que ha de fer que un llibre sigui, ja d'entrada, llegible, atractiu, al marge de la ulterior valoració del text.

Les innovacions de disseny són necessàries, però el que és imprescindible és la comoditat del lector, més que res en les obres dirigides al gran públic. La "Biblioteca A tot vent", de novel·la, en les successives etapes que ha viscut, ens permet de fer comparacions, potser odioses. Com ara entre els quatre volumets de la primera edició d'*Anna Karénina*, traducció d'Andreu Nin, de 1933, i l'immens volum únic, clarament immanejable, de l'edició actual. En el primer cas, cada llibre, hom se'l pot posar en una butxaca de l'abric, i llegir-lo al bar sense que faci nosa a taula: o al

llit, còmodament; és possible agafar-lo amb una sola mà, lleuger com és, i fins girar la plana amb el dit gros de la mà que l'aguanta. En canvi, en l'embalum de paper imprès a què ha quedat condemnada a ser avui dia aquesta obra, és necessari llegir-lo damunt la taula, fent força amb les dues mans per mantenir-lo obert, i si algú arriba a suportar aquesta tortura, qui sap si no se li desmunta abans que Anna hagi consumat l'adulteri. Si no es pot tenir una relació confortable amb un llibre, la lletra se'n ressent; i el que demana el lector, el que més agraeix, és que el llibre sigui manejable, que no hi hagi de lluitar; que la lletra sigui de la mesura adequada, i d'un tipus que no fereixi la vista; que no es desenquaderni abans d'arribar a la fi; que l'olor que desprèn no ofengui... coses així d'elementals. Si un llibre es fa pesat, és millor deixar-lo; però si és massa pesant, ni començar-lo.

Tot porta a pensar que hi ha edicions destinades no a la lectura sinó a l'exhibició en els presatges, i que doncs no cal parar gaire esment en els detalls que fan la lectura agradable, perquè els pocs que tenen el vici de llegir són resignats de mena. I s'oblida que tots els lectors mereixen el mateix respecte, tant els de filosofia analítica com els de novel·la policíaca; i que el jovent, amb les col·leccions que els són destinades, no sols comencen a practicar de llegir sinó també tots els seus sentits, i si als llibres que manegen no hi troben el màxim d'atractiu, poden acabar abandonant l'ofici de lector. Potser algun dia accedirem al coneixement directament per la pantalla de la computadora, o ens imprimirem cadascú les obres que vulguem en paper continu, però mentrestant, mentre no arribi aquest moment, s'ha d'exigir que la lletra impresa no perdi cap de les seves virtuts, que no es dilapidi el patrimoni. I la possibilitat que la cultura del llibre pateixi transformacions importants ens hauria de fer més conscients de les excel·lències que Gutenberg va inaugurar.

UNA GENERACIÓ SENSE NOVEL·LA?

Pep Vila

És coneguda la crisi de la novel·la durant el període noucentista, la puixança de la poesia i del conte breu enfront de la narrativa de llarga extensió que necessita d'un rigor i d'un bagatge cultural de primer ordre. D'altra banda, sembla que la ficció novel·lesca tampoc no coincidí amb els ideals noucentistes de crear una "Catalunya ciutat" que juntament amb la reforma lingüística fabriana condemnava a mort la novel·la rural dels modernistes per dialectal i poc civilista.

Tota aquesta problemàtica va tenir uns glossadors d'excepció. Em refereixo a l'article de Josep M. de Segarra *La por a la novella* i a la mena de resposta de Carles Riba amb aquella conferència tan famosa: *Una generació sense novel·la?* que ha generat, entre d'altres, les brillants reflexions d'Alan Yates i de J. Auferil sobre la novel·la catalana en aquest període històric.

Tan mateix, en relació a aquest tema apporto, avui, una altra opinió desconeguda, aquesta vegada apareguda a la *Revista d'Olot* de 4.4.1926 i signada per "Victor", un pseudònim que no hem sabut identificar. Des de la capital de la Garrotxa algun esperit inquiet i atent al pols cultural del moment que potser coneixia les tesis de Segarra i de Riba demana "novelles, novel·les, novel·les". Heus aquí les inquietuds i les reivindicacions del nostre intel·lectual:

"A faisó del bon pagès que demana pluja pels seus camps ressecs, hom demana per la literatura catalana un bon esplet de novel·les, com si les novel·les poguessin donar una inesperada ufana a les nostres lletres.

»Manquen novel·les! Volem novel·les que ens emocionin, que ens facin vibrar els nervis, que ens entrelliguin amb la seva trama expectant i suggestiva! Ja n'hi ha prou de poesia! Ja n'hi ha prou de ratlles curtes! Ara volem ratlles llargues, on hi càpiga tot, on hi sia dit tot, on tot hi sia garbellat per l'experta mà d'un bon novel·lista.

»Efectivament, a Catalunya ens manquen novel·les. Passat

d'una mitja dotzena de noms i d'una dotzena d'obres, el demés que s'ha produït a Catalunya en el camp de la prosa literària des d'uns quants anys ençà, no és res més que contes, narracions i quadres més o menys rurals, i més o menys perfectes.

»Sí, vinguin novel·les i vinguin en bona hora. Però novel·les que ho siguin, novel·les que ens emocionin i ens neguïegin fins al final, novel·les prenyades de vida i d'humanitat, i no pas novel·les que al acabar de llegir-les ens

facin l'efecte d'haver-nos empausat un vas d'aigua fresca!

»Però creiem que al mateix crit de: novel·les! novel·les! novel·les! deuriem ajuntar-n'hi d'altres. Són solament novel·listes el que ens manca a Catalunya? No deuriem cridar també ben alt perquè els nostres intel·lectuals ens sentissin, volem filòlegs, volem dramaturgs, volem historiadors, volem crítics, volem filòsofs? Però també filòlegs, dramaturgs, historiadors, crítics i filòsofs veritables? De tot això també ens manca a Catalunya, i l'estar-ne assortits és tant o més imprescindible que el contar amb una bona llista de novel·les veritables.

»Una vegada més esmentem la necessitat de l'organització de les activitats intel·lectuals catalanes".

CARTA NEGRA

Sebastià Goday

Benvolguda X, Després de tants anys he quedat perplex en rebre la teva carta segellada en un país de l'Àfrica negra. M'omple d'il·lusió saber que tornes aviat i recorres a mi per fer-te una imatge de la Girona actual.

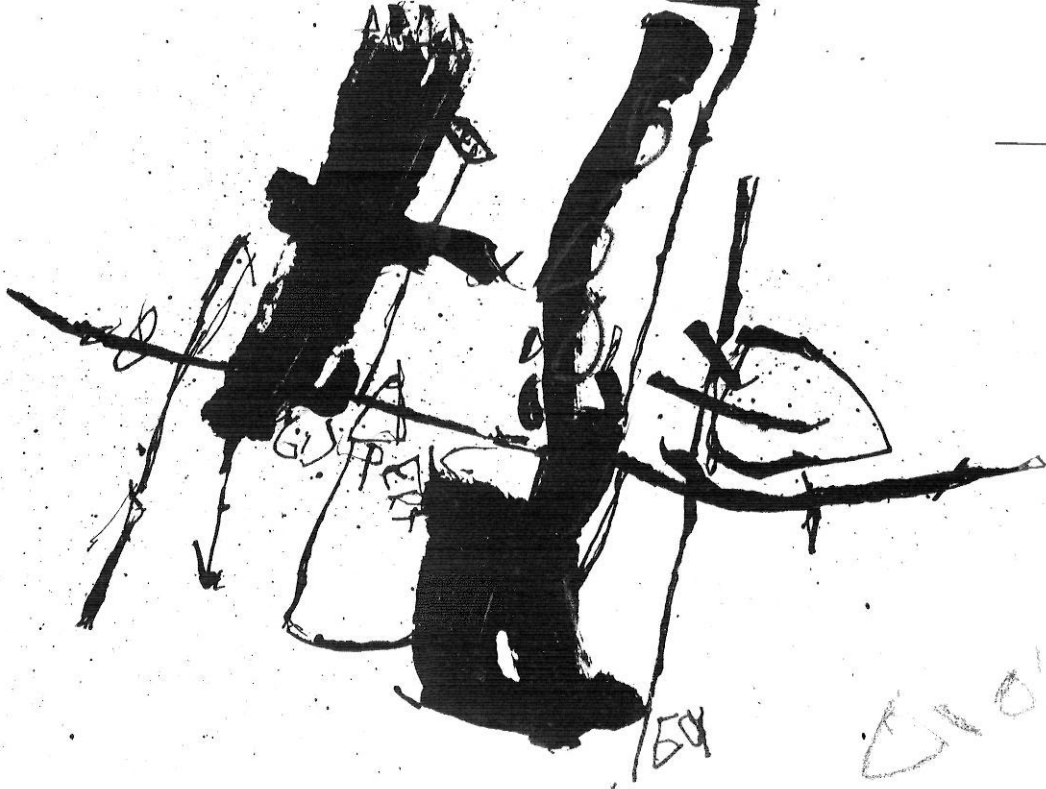
En aterrar, percebràs la brava consumista que ens envaïx aclaparadorament i inexorable; la gent, gairebé tota, té diners i se'ls gasta en estar a la moda, en ser moderns o, almenys, semblar-ho seguint les directrius engendrades a Milà, París i, evidentment, Nova York. Qui més qui menys rep, per capillaritat, la influència de Barcelona, de la capital. No recordo qui va escriure: «Moda és tot allò que passa de moda». Fixa't quin aforisme més bonic i certer, gairebé injuriant; ser modern, estar a la moda, té no poques referències al mite de Sisif. La moda, la copsaràs en els automòbils 16V4WD, en les indumentàries (enguany ha tocat l'uniforme de napa negra), pentinats, obres d'art penjades en els menjadors, llums halògens, el culte al cos (no pots imaginar-te la quantitat de gent «guapa» que circula per la ciutat; preparara't)... etc. Ah!, m'oblidava del disseny, et perseguirà,

et confondrà, a cops et meravellarà; el disseny, amb tota seguretat, fa d'enzim de tota la modernitat a la moda que ens fan consumir. Per tot això, els comerciants (abans dits: botiguers) han hagut de canviar la fesomia dels seus comerços. De dia, botigues de roba; de nit, espais lúdics o bars, a prendre copes. Espero que en un d'ells em faràs cinc cèntims de la teva vida d'ATS en aquell llogarret de l'Àfrica central que imagino diametralment oposat al que intento dibuixar-te.

Els teus pares han obert, millor dit, reconvertit, la sabateria, i, amb franquesa, s'han deixat aconsellar per un «modista» i ara tenen un negoci blanquinós, ple de miralls, profilàctic i dominat per uns mobles de disseny punxeguts o triangulars. El teu cosí no ho ha pogut resistir i s'ha fet muntar un bar, contenidor de gent, desfregat dins l'estètica tètrica dels garatges; ciment, llums de neó i molta cervesa, portes metall·liques, i confort matusser. Dur.

Sembla que vulgui deixar en evidència la teva família, però a part de les meves manies, el negoci els va de primera i ja saps que això és el tot.

També hi ha pocs, poquis-

COBLES I JAZZ

Albert Arbós

sims, establiments en els quals l'arquitecte ha fet arquitectura. M'explico: l'artista ha conjuminat materials, colors, formes, dissenys, referències culturals personals per donar una unitat formal a l'establiment. Té mèrit això. Per exemple: «Espais», una galeria d'art nova en què s'ha aconseguit una atmosfera neutre jugant, únicament, amb el blanc de les parets i el negre continu del paviment; en surt guanyant l'art. El «Nummulit» dels arquitectes: Birulés, Cabré i Romans; és el bar de moda a Girona i, per mi, el paradigma del que cal fer a l'hora d'instalar un comerç. Té elements que m'encanten; per exemple, l'estucat de color blauet de les parets o la mitja volta que unifica els dos espais de l'interior: el pròpiament bar i el de joc (billar). M'agrada entrar-hi com si fos a un cinema de reestrena (referència cultural a un espai lúdic) i, segurament, m'agradarà parlar-hi amb tu ben aviat, bonica.

Bé, plego, crec que si en els diaris hi hagués crítica dels nous locals comercials o, si vols, de les arquitectures extramurs dels plans generals, de la mateixa manera que hi ha crítica de cinema, gastronomia, d'art, t'hauria fet arribar els retalls i no m'hauria excedit en coses i temes que ben aviat podràs palpar.

Una forta abraçada i bon viatge de retorn.

Observo una fotografia de la Principal de Banyoles (temporada 1932-33), en "formació de jazz", diu el peu de la fotografia. Em recorda, immediatament, les primeres orquestres de jazz a Nova Orleans: secció de trompetes, trombó, saxos, bateria, contrabaix, violí i, fins i tot, banjo. Això és el pretext perquè ens plantejem, encara que d'una manera lúdica, els punts de contacte, les semblances, entre les cobles i les orquestres de jazz, en els seus inicis.

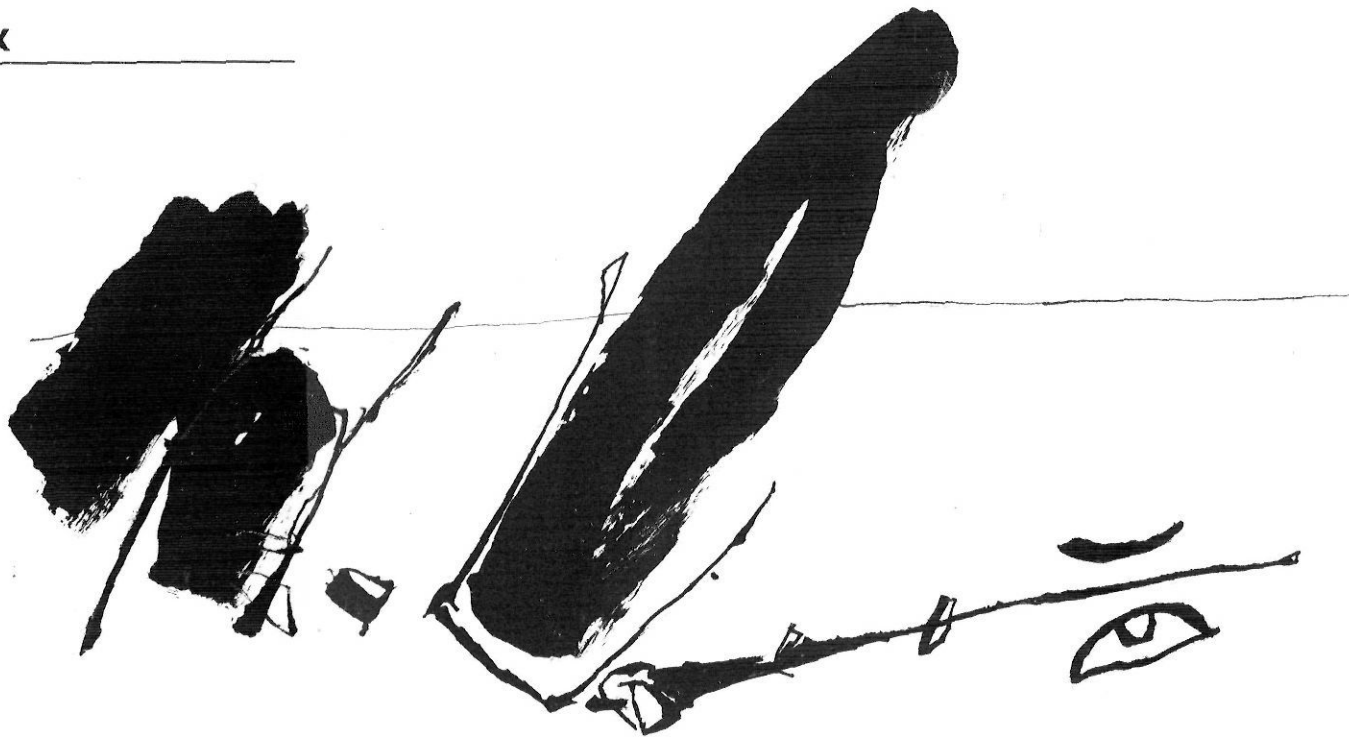
Els punts de coincidència entre ambdues formacions musicals són diverses; assenyalen algunes i prenem com a punt de referència unes paraules de Manel Saderra recollides per Eugeni Molero en el seu llibre titulat *Josep i Manel Saderra, músics de cobla i compositors*. Diu Saderra: "la vida d'un director de cobla que sigui plenament responsable de la seva funció és duríssima (...) les grans cobles (...) han de conrear altres gèneres: ballables i concerts clàssics". Qui no recorda quan a la festa major del poble la cobla acompanyava el Consistori a la missa solemne i, acabat "l'Ofici", altra volta a l'Ajuntament? Les orquestres de jazz del principi de segle a Nova Orleans, i, posteriorment, a St. Louis, Kansas, Nova York... feien de tot: acompanyaven enterraments; les excursions, en vaixell, pel Mississipi; el circ, i tota mena d'espectacles, especialment el ball; desfílades,

balls al camp (semblants a l'anomenada "tornaboda" que es celebra a Besalú el 4t. dia de la festa major, en què es fa una excursió als afores del poble amb ballada de sardanes).

Continua el mestre Saderra: "... cal tenir en compte els arranjaments dels ballables (constantment sorgien novetats) i les adaptacions dels temes clàssics...". Els arranjaments en el jazz eren constants: la improvisació i el domini de l'instrument era la principal virtut, base de la música estil Nova Orleans. Les adaptacions i arranjaments de principi de segle es feien en base als *blues*, espirituals i *ragtimes*, també s'inclouien pas dobles, marxes militars i, fins i tot, havaneres, polques i tangos.

Finalment, Saderra esmenta les dificultats ambientals: "...els llargs viatges en vehicles lents i incòmodes; els balls de nit que s'eternitzaven fins a la sortida del sol...". En aquestes dificultats esmentades per Saderra, els músics de jazz poden afegir-hi les pròpies de la seva raça i les discriminacions que per això sofrien. Duke Ellington va compondre les seves millors peces en els viatges en tren i autobús. La majoria dels músics treballaven de dia en una altra feina: neteja-sabates, reparadors, cuiners, etc... i, de nit, músics fins a l'alba. Una bona mostra de les dificultats d'aquests primers temps queda reflectida en el llibre d'anècdotes de Pau Guanter "Rossinyol".

Aquestes són algunes pinzellades de les dificultats de dos col·lectius musicals, impulsats per un mateix esperit idealista i, encara que apartats físicament, molt semblants en la seva quotidianitat.

PREC

Llum blava del matí,
rebota pels cristalls
obscur del dens fullatge.

Ritma aquest foll desori
dels insectes florals
per la immensa bignònia.

Concerta el seu esforç
mentre afinen els coures
de la trompeteria.

Que, com el sol que s'alça,
ells i nosaltres fem
desperta el llarg trajecte.

L'instint i l'intel.lecte
ajusta'ns i mesura
l'incendi del migdia,

perquè, forts, puguem vèncer
la migdiada tèrbola
i els dubtes del capvespre.

I quan la nit arribi
i es desfacin les coses
que el dia ha fet corpòries,

serena confiança
del teu retorn ens prengui
a mi i a qui jo estimo.

QUATRE POEMES

Narcís Comadira

MIGDIADA

Ara la llum despietada
d'aquesta tarda cau a plom.
M'és un recés per tant desfici
la teva cambra fosca i fresca.

Un urc antic sento que arriba
del mar obert d'aquest matí.
Em crida el goig de submergir-me
amb tu en tu com a la cala.

Tot està tes. ¿Tot el desig
del cos és fruit de la memòria?
Passat, futur s'interfereixen
just al present que ara m'exalta.

Brunz el gerani i brunz l'abella.
Brunz el teu cos, etern, solar.
Jo, mur de calç que reverbera,
em nego en tu, tota mar d'algues.

L'ESGARRIFANÇA

Quan em llegiu (ara fantasiejo),
vosaltres, els poetes
adolescents dels temps que han de venir,
i em desxifreu, tan pacients, a cop
d'il·lusió, intuïció i diccionari,
potser pensant en quins estranys costums,
en quina llengua tan misteriosa
d'esses sonores i sordes, pronoms
febles enclítics, guionets i apòstrofs,
com un missatge de guerra xifrat,
que no l'entengui
l'enemic del futur, ¿travessareu
el temps amuntegat darrera vostre
i davant meu, ja perdut per a tots,
i entrareu a les meves paraules desolades,
ruïnes d'una història inconnexa,
per trobar allò que us fa, allò que em fa
a mi com els vells mestres, a vosaltres
com jo, ni vell ni mestre, però atent
a aquesta esgarrifança
—que no es perdi!—
que traspassa
com una llançadora de desig
aquest ordit tan tossut de la vida,
i deixareu també fragments en llengües
que es perdran com la meva
per tal que us els desxifrin
d'altres adolescents
d'altres temps que vindran —tot per l'esgarrifança!,
i així de temps a temps,
d'un codi a un altre codi,
sempre el mateix missatge vagarós,
ramades populoses de paraules,
fins a la fi dels segles,
si és que hi ha fi dels segles?

COMPANYIA

De la pissarra fosca que ara em repta
vull esborrar tot rastre de tristesa

vull enganyar les rates que m'envolten
vull escapar-me encara del contagi

però veig que em segueixen ambulàncies
jo sóc el centre absurd de l'epidèmia

metges interns s'afanyen amb els estris
per extirpar un amor irreversible

repasso els meus records vull aferrar-me
a un mínim horitzó tot és desastre

tu creixes i somrius perquè t'espera
un paradís desitjos no culpables

i no en saps res de tot això m'ho callo
descanso el cap en somnis al teu ventre

sento com corren rierols dolcíssims
la teva sang sota la pell de pètal

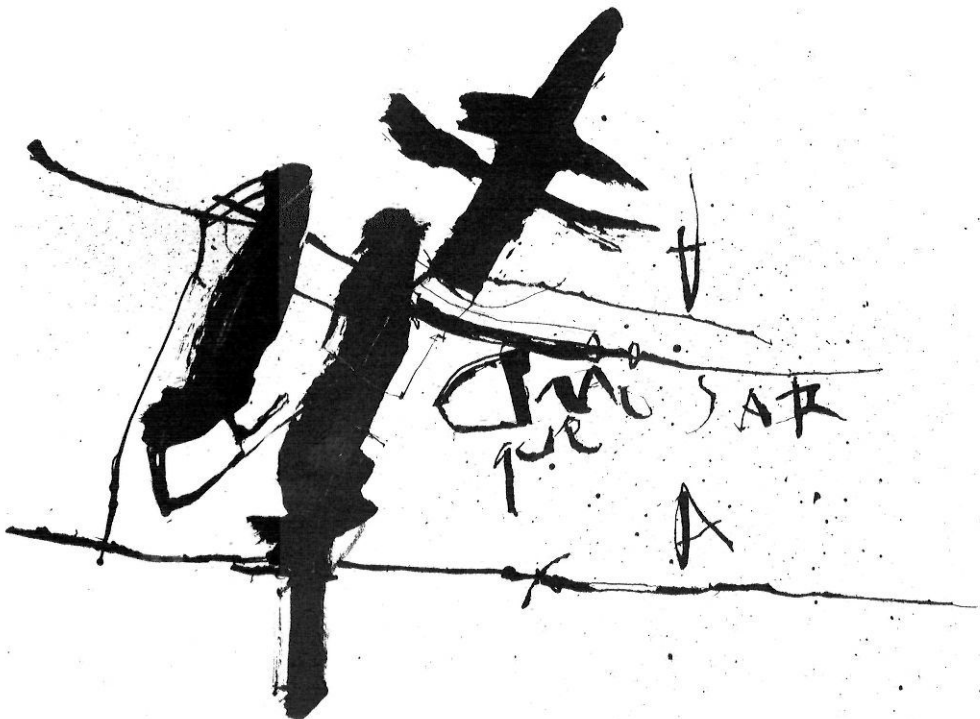
quan sóc a casa sol poso la ràdio
baixet baixet que em faci companyia.

M'AGRADA QUE PLORIS

Antoni Puigvert

A primer cop d'ull també vostès haurien dit de Mòrtimer que era un tipus que ha sentit tocar campanes. Dels que han llegit Nietzsche de segona mà. Era exaltat i fantasiós i de cap manera no s'hauria pogut dir que era un home convencional. Va venir a veure'm un vespre de juny. No havia concertat l'entrevista, de manera que la meva secretària li va clavar la porta pels morros. Ell va organitzar un escàndol i vaig haver de sortir per mirar d'aturar-lo. Portava un vestit rosa i anava maquillat com un lloro, però tenia la mirada intel·ligent; més que intel·ligent, lúcida. Una mirada que deia "faig teatre, doctor, estic en aquella edat en què només el teatre m'obre portes". No em va fer res d'obrir-li la meva. Al cap de mitja hora, el vaig fer passar al despatx i sobre el divan va començar a parlar amb les mans posades sobre els testicles. No em va fer la pregunta que fan quasi tots els tímids que aguanto d'hora en hora; no va dir-me, "li fa res que em masturbi mentres parlo?" —la gran majoria dels meus clients són vulgars exhibicionistes acovardits, tipus que han estat apallissats més d'un parell de vegades pels *rockies* del col·legi davant del qual es posen a fer el número. Ell també n'era, d'exhibicionista, però sense rubor ni mala consciència; no venia a explicar-me minúcies. Deia que venia a documentar-se sobre la manera de matar sense vacil·lacions. Assassinat o suïcidi: no tenia preferències.

Tenia uns seixanta anys i vivia sol. Fer-se vell no li feia cap angúnia; va dir-me: "Sóc d'aquells que s'instal·len en la decadència amb satisfacció, amb la mateixa satisfacció que experimenten els peus quan es calcen les sabatilles d'estar per casa. En el mirall de la cara —em deia— ja no trobo els replecs de les meves infors, els rastres de les ampelles que m'he empassat, ni les hores de son perdudes als prostíbuls o per culpa de neguits professionals; les bosses dels meus ulls i les meves pellerinques, doctor, són el testimoni del cansament d'aquest planeta que ha acumulat tanta vida inútil, tants interro-

gants repetits, tants sofriments i perversions. La història del món ja té final, com la meua vida, doctor. Jo sóc el mirall de la història”.

En aquell punt va aixecar-se i adoptà el to, francament ridícul, que tenen els mites tràgics en mans (sobretot en la boca) dels actors aficionats. “De manera —li vaig vomitar per veure si era un llampat com n’hi ha tants que maten l’avorriment avorrint els psiquiatres— de manera, Mòrtimer, que vostè és un mirall que es mira al mirall; no m’agraden els epígons de Borges, vagi al gra”. Va encaixar amb elegància. Tranquil·lament, es va deixar caure sobre el divan i va començar la història que, de fet, venia a explicar-me.

“Jo m’he enamorat. Però no es preocupi, no he vingut a buscar antídots. Ni a discutir sobre la ridícula d’un enamorament a la meua tendra edat. Ara, tampoc no defensaria l’opinió contrària: un vell enamorat és un cursi, ja ho sé; però no més cursi que un adolescent amb un ram de flors. El vell enamorat, si més no, és un cínic: trenca espectacularment amb els pudors socials. Un cínic en tot menys en l’acceptació de la veritat única: la carn esclavitza la carn”.

El vaig haver de tallar. Mòrtimer feia el paper de xerraire de la vella escola: mirava de desbarrar. Va fer-me un senyal de resignació i reprengué el fil: “Tots aquests preàmbuls, doctor, són mecanismes de defensa; voldria evitar que em prenguéssiu per un imbècil. La gent se’m treu de sobre i aquest país, vostè ja ho sap, és ple d’ignorants que queden molt impressionats si algú els embolica amb un parell de frases ben construïdes; ja veig que vostè no és d’aquesta manera. Al gra, doncs. M’he enamorat d’en William Herber, un jovenet eclèctic que fa de vigilant nocturn al Pembroke Club. Jo hi anava de tant en tant, a aquest club; bevia fins tard i, si tenien poc públic, em deixaven fer algunes representacions de les meves, ja m’entén, damunt la tarima. Ara m’hi deixo caure cada nit. M’arrapo a la barra i observo en William. Sempre va vestit igual, amb una camisa negra o blau cel, uns pantalons ajustadíssims i unes botes de cuir negre. Quan no hi ha merder, s’ajup sobre la màquina i mata marciàns amb el mateix interès que jo li miro el darrera. És un androgin perfecte, cregui’m” —i va aixecar-se per dibuixar una silueta en el buit.

—Continuï, li vaig dir. Em deia que és un eclèctic?

—Sí —això va animar-lo—, tot li està bé. Se li acosti qui se li acosti, l’escolta amb la mateixa atenció distant. Les dones el conviden a beure i ell se les mira amb la mateixa cara que fins fa poc havia fet servir per mirar-me quan el que pagava era jo.

Té uns ulls blau-verds on es condensa tota la màgia del Carib, els hauria de veure. Vaig resumir:

—Així el tipus és inexpressiu i de bon veure, què més? perquè, de veritat Mòrtimer, una fotesa com aquesta no val l’escàndol que ens ha organitzat abans!

—Bé. El cas és que el noi s’ha atipat de veure’m; jo em pensava que era un cos sense opinions i no pretenia res més que anar-me’l mirant cada nit. Vaig pensar que amb això faria el fet; que només mirant ja en tindria prou per aguantar dignament els anys que em queden. Sóc un home exòtic, ho reconec, però fins ara no havia tingut problemes. Trobo que era una manera plàcida d’escurar la vida, aquesta de sublimar el desig a través de l’observació, no li sembla? Però William es posa nerviós només de veure’m i ahir ell i els seus companys, els guàrdies de seguretat, ja no van ni deixar-me aparcar; es van posar a pataquejar el meu cotxe fins que vaig anar-me’n. Per primera vegada vaig veure-li un fons vermell a la mirada. Potser m’odia tant que s’ha enamorat.

—No somiï, Mòrtimer—vaig dir-li. I què vol? Que el matin?

—Voldria saber coses, doctor. Com ara: què em produirà més plaer? Morir violentament, deixar-me crucificar per aquest dolcíssim imbècil que ara té els ulls de sang, o matar-lo jo? Matar-lo i anar-me’l menjant a trossos fins que ja no pugui més. Voldria un consell tècnic i ràpid perquè si deixo passar els dies ja no n’estaré enamorat (el temps, ja sap...) i ell no m’odiarà tant. Ara les nostres vides s’acorden perquè el seu odi és semblant al meu amor.

Això és el que em deia, senyors, i ho deia amb un aplom sorprenent que, tot i els anys de psiquiatria que porto a l’esquena, em meravellava. Li vaig recomanar que aquell vespre hi tornés: per mantenir la seva pulsio eròtica i l’odi de l’altre calia reproduir l’escena del dia anterior. L’endemà va tornar excitat i amb marques a la cara; havia rebut de valent. “Ja ha provat el gust de l’odi —li vaig dir només de veure’l— Li ha agradat?” Em va mirar amb una expressió que pretenia ser seriosa però que reflectia unes certes ganes de riure. En aquell moment va semblar-me la ganyota d’un nen disposat a repetir l’entremaliadura. Ara m’adono que era la mueca d’un home pèrfid que m’avisava; d’un monstre que just en el moment d’iniciar l’assalt em mirava dient “compte, estúpid, que aquest joc crema”. Però jo només era un psiquiatre davant d’un client fàcil; estrambòtic i

fàcil: un vell boig que no sabia com viure. Li vaig deixar dir una mitja hora més de besties estirat al divan, vaig cobrar-li la tarifa més alta i me'n vaig oblidar.

Dies després, potser 15 o 20, vaig rebre un sobre. Contenia unes claus llaçades a una adreça i el text següent: "obsequi d'un client agraït". De moment, no vaig saber qui podia haver-me fet aquell obsequi. Podia ser una donació d'aquelles que et resolen la vida perquè la casa estava situada en una zona residencial; i vaig animar-me. Però em despistava saber que no he tingut mai cap client milionari. Hi vaig anar després de l'última visita —dues neuròtiques que es passaven l'hora discutint davant meu problemes de convivència domèstica. Eren quarts de deu del vespre i tenia gana, però la curiositat va ser més forta. Vaig arribar-hi al cap de mitja hora. El carrer era una bassa d'oli, no hi havia ningú. Les cases eren luxoses i situades entre gespa i arbres. Amb la clau més grossa vaig obrir la porta enreixada del jardí. Vaig travessar-lo ferit per una lluna magnífica mentre resseguia la disposició excel·lent dels arbres, l'elegància dels mobles de jardí i els parterres amb flors diverses i oloroses. Al fons sentia un rumor d'aigües lentes i vaig suposar que hi havia una piscina. Havíem entrat al juliol i feia calor; després d'aguantar els imbècils que em veig obligat a suportar diàriament res no em venia tan bé com un bon bany en una piscina solitària. Però primer havia d'esbrinar a què venia tot plegat. Vaig pujar l'escala i amb dues claus més vaig obrir la porta d'entrada. Reconec que em vaig espantar: davant meu, en la clara penombra que la lluna plena feia possible, hi havia tot de tipus monstruosos. Vaig palpar la paret per trobar l'interruptor del llum. Era impressionant: la casa no tenia habitacions; era una nau immensa tota folrada de miralls deformadors. I només un monstre: jo mateix, multiplicat i estrefet, que m'hi reflectia. A dalt i a baix, a manera de sòcol, hi havia pintades unes franges de color rosa, el mateix color que tenien els mobles i els escassos objectes de decoració d'aquella sala. Escassos però enigmàtics, i una mica tòpics: algunes calaveres de plàstic de color salmó que tenien un no sé què ridícul esteses sobre una gran taula, una col·lecció de rellotges d'estils i grandàries diversos però de gust marcadament francès, lacats també de color salmó. Sobre uns plafons, unes fotografies en blanc i negre repintades en diversos tons rosa reproduïen escenes eròtiques de l'inefable Mòrtimer, que anava, a

més, disfressat de sàtir, de centaure o de diable. Ja sé que tot això és força increïble, senyors meus; els agrairia, però, que respectessin la meua intervenció; ja tindran temps per fer les rèpliques que calgui a aquesta aventura singular. Riguin, ja poden riure, que jo també vaig cargolar-me com un beneit, quan vaig veure el ridícul personatget, que jo imaginava un tòpic ancià masoquista, fent piruetes amb cames de boc i cavalcant sense pudor nimfes i adonis que s'havien escapat d'una bacanal barroca. Ja em permetran la ironia, però aquell univers de color rosa presidit per les fotografies grotesques de Mòrtimer era típicament americà. Aquell mal gust no podia ser europeu de cap manera. I, amb tot, no podia deixar de reconèixer que el meu client tenia uns certs coneixements de pintura: l'ambientació d'aquelles escenes semblava calcada a la *Caiguda dels condemnats*, una dramàtica taula de Rubens que es conserva en una pinacoteca de Munic. Però em va fer riure força perquè aquesta cosa del *kitsch* televisiu em fa gràcia; sobretot quan acarona la cultura europea en el seu llit de roses. Ah! se n'adonen? Fantàstica, la frase, m'ha sortit fantàstica per pura casualitat. El llit de roses i la gamma de roses del meu Mòrtimer; l'estúpid Mòrtimer.... Senyors, que no n'hi ha per tant... D'acord, riguin tan com vulguin, si els plau, però els adverteixo que a aquest pas... Però per què, per què riuen tant? Mr. Riesmann es pot saber què... I ara, Mrs. Bychowski, es rebenarà! Serietat, senyors, ni que fos un pallasso de circ! Exigeixo un mínim de serietat, o plego. Mr. Kourim, vostè també? D'acord. Plego, plego, plego! És indignant, inaudit, inadmissible... això no és un judici, això és una reunió d'energúmens... D'acord, seré breu, si callen d'una vegada. Reposin... això mateix. Continuo. Sí, esquemàticament: Hi havia una escala de cargol, en un racó, que menava a un petit àtic. Vaig pujar-hi. L'habitació era molt austera: una butaca, una tauleta i, a sobre, un aparell de televisió amb vídeo. Una petita nota deia: "engegui'l". Ho vaig fer. Ja es poden imaginar les truculències que contenia aquella mena de *clip*. Primer sortia un bust de Mòrtimer de color negre. Dels ulls brollaven dues fonts de color (i no riguin) rosa. Les fonts es convertien en rius i, finalment, en llac. Un immens llac de color rosa que es convertia en escenari de cignes rosa i valsos de sucre. No ho detallaré. De res. Després venia una sessió d'orgasmes: Mòrti-

mer rebent i donant a tot de nois i noies grassos, fantàsticament grassos. I aleshores em va venir la imatge autèntica. En Mòrtimer, què era (se n'adonen?) què era sinó una variant pàl·lida, una miserable còpia d'aquell artista truculent que es fa dir "Divine"? I, efectivament, després venia la sessió escatològica: primers plans de defecacions i d'esfínters, etc. Després tornava el llac rosa, els cignes i la musiqueta i apareixia el tipus en un primer pla sense maquillatge i amb una enorme serietat es clavava un ganivet a l'estómac; semblava de broma, primer, però l'escena era tan versemblant que... no riguin, ara, caram, no riguin, si's plau, no riguin, que m'engeguen a rodar la història! Va, senyors, una mica de contenció, només una mica que ja acabo... Callin, redéu, callin! Callin! Que ara arriba el desenllaç, l'escena que dóna sentit a la nostra reunió. No poden callar? Vinga... Això mateix, que ja acabo. La sang de Mòrtimer era vermella, no rosa, vermella; pel color, doncs, vaig anar comprenent que el suïcidi era autèntic. Després va aparèixer el noi, William Herber, l'androgín de qui el vell Mòrtimer estava enamorat. Va dir: "Sóc William, ja em coneix". Portava una copa d'or amb pedres precioses encastades i anava nu. Va inclinar-se sobre el mort i va amorrar la ferida sobre la copa fins que la copa va quedar plena de sang. Després se la va beure lentament, cerimoniosament davant la càmera. Vaig pensar que no era tan bell com Mòrtimer me l'havia descrit: tenia barbs a la cara i alguns grans de pus. Però el noi va començar a parlar. Va pronunciar un discurs, sí. Un parlament fúnebre que, si tenim en compte els antecedents del personatge, era prou ben construït; fins i tot brillant. Parlava de mi. Feia diverses observacions sobre el meu magisteri com a psiquiatre (així va anomenar-lo) i de com Mòrtimer m'estava agraït. Em comunicava que, efectivament, la casa era per mi. En acabar va dir-me una cosa que em va sorprendre molt: "Ara ja pot anar-se a banyar, l'espero a la piscina". ¿Com és que sabia que jo tenia intenció de banyar-me? Vaig sortir de la casa i vaig encaminar-me cap a la part posterior del jardí, d'on venia el soroll d'aigua. La piscina, és clar, era rosa; no era ben bé una piscina sinó un llac, un estany amb cignes i música ensucrada, després venien els rius i, al fons de tot, sobre un petit pujol, hi havia el bust de Mòrtimer que plorava. William, que era al costat, va dir-me: "M'agrada que ploris". I es va posar a riure com riuen ara tots vostès. Per això vaig matar-lo.

